Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravništvo prosvete: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

STO—YEAR XXIV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., pondeljek, 16. novembra (Nov. 16), 1931. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 268

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

APONSKA PO-LALA NOV ULTI-AT KITAJSKI

...teva, da Kitajska odpokliče ...oje čete s severne Mandžu-...je v teku enajstih dni. Ljuta ...tka ob reki Nonni. Japonski ...alitaristi dolže sovjetsko Ru-...ijo, da podpira Kitajce

...ariz, 16. nov. — Na predve-...zborovanja Sveta Lige naro-..., na katerem se bo diskuzi-...o vprašanju, kako prepre-...vojno med Kitajsko in Ja-...ako, so prišla nova konflikt-...poročila z Daljnega vzhoda. ...Včerajšnje vesti iz Tokija gle-...desetdnevnega premirja so bi-...anikane v poznejših poroči-

Poročilo iz glavnega stana ...nske armade v Mukdenu se ..., da je japonska armada ...ila posadko kitajske kava-...je ob reki Nonni in zasedla ...o strategično točko v bližini ...ina.

...okio, 14. nov. — Glavni stan ...nske armade v Mandžuriji ...danes zjutraj poslal ultimat ...eralu Ma Čan-šanu, poveljni-...kitajskih čet, naj odpokliče ...štvo iz Tsitsihara in Angan-... do 25. novembra. Ako tega ...stori, bo Japonska podvzela ...čne korake, v obratnem slu-..., se glasi ultimat, bodo pa ...enci odredili umik svojih čet ...i Tsonanu in Čenčiatuanu.

...Nanking, 14. nov. — Vesti, ki ...danes zjutraj dospele v glav-...tan nankinške vlade, se gla-...da so japonske čete zasedle ...to Anganči in da se bližajo ...siharu, ki je v rokah kitaj-...ga vojaštva.

...Harbin, Mandžurija, 14. nov. ...Ljuta bitka med japonskimi ...kitajskimi četami, ki je pri-... včeraj v distriktu ob reki ...ni, se nadaljuje. Poročila iz ...nega stana kitajskega ko-...danta generala Ma Čan-šana ...jajo, da so njegovi vojaki od-...vse napade japonskih čet. ...ga poročila, ki pa niso potr-..., govore, da so Japonci za-...i strategično pozicijo in po-...li kitajske čete v beg.

...Mukden, Mandžurija, 14. nov. ...Neki visok japonski vojaški ...nik je včeraj podal izjavo, v ...ri trdi, da ima neizpodbitne ...ze, da sovjetska Rusija po-...a Kitajcem z orožjem in mu-...jo kakor tudi z vojaštvom. ...Kitajska posadka v Angan-... uključuje "komunistično ar-...o," ki je prekoračila mejo ...Blagovješčensku," je rekel ...nski uradnik. "Ta armada ... kitajsko vojaško uniformo ... bila mobilizirana v Rusi-...

...alje je izjavil, da je kitajska ...dka dobila več vagonov orož ...n municije iz Rusije.

...Moskva, 14. nov. — Tukajšnje ...glasje je včeraj objavilo ve-...z Peipinga, ki se glase, da je ...amkaj aretiran neki belogar-...po imenu Ušakov, kateri je ...kanji dan dospel iz Harbina. ...ija je pri njem našla doku-...te, ki so pozitiven dokaz, da ...nske militaristične oblasti ...ravljajo provokacijsko akci-...roti Rusiji. Belogardisti so-...jejo z Japonsko pri teh pri-...ah.

...h odnesel mračno sliko eko-...nske situacije iz Amerike

...New York, 14. nov. — H. G. ..., angleški novelist in zgo-...nar, se je sinoči vkrcal na ...ik "Vulcania," ki ga je od-...l proti Franciji. V Združe-...državah je prebil mesec dni ...jegov pesimizem o ekonom-...situaciji se ni zmanjšal po ...mesečnem bivanju na ameri-...tleh, je dejal Wells pred od-...m. Prepričan je, da New ...k ni tako vzorno mesto kot ...nekateri prikazujejo; da je ...Helen Keller "najčudovitej-...itje, s katerim se je srečal," ...la je Henry Ford, s katerim ...e sestal v Detroitu, "najbolj ...miva osebnost, s katero sem ...o dolgem času razgovarjal."

MacDonald v vlogi posredovalca

Delegate na indijski konferenci urgira, naj ga sprejmejo kot posredovalca v sporu med muslimani in nacionalisti. Gandi se strinja s predlogom

London, 14. nov. — Uspeh ali izjalovljenje konference "okrogle mize" je še vedno v ravnovesju. V katero stran se bo tehtnica nagnila, se bo odločilo šele proti koncu prihodnjega tedna, kajti pričakuje se, da bo konferenca do tedaj končala s svojim delom.

Premijer MacDonald ni na včerajšnji seji manjšinskega komiteja pojasnil stališča angleške vlade, kot se je pričakovalo, namesto tega pa je naznanil, da bo to storil na plenarni seji, ki se otvori v sredo. Napravil pa je odločno gesto, ko je vprašal delegate, naj podpišejo dokument, da on prevzame vlogo posredovalca v plemenskih in verskih sporih med indijskimi frakcijami in da se bodo strinjali z njegovim odlokom. Nekateri delegati so se takoj zadovoljili s predlogom, dočim so drugi molčali.

Mahatma Gandi, voditelj indijskih nacionalistov, je bil tiho, vendar pa je znano, da on ne bo nasprotoval, ako MacDonald prevzame vlogo posredovalca, kajti na nekem sestanku z angleškim premijerjem je urgiral MacDonalda, naj ustanovi provinčne avtonomije takoj in prepusti zadevo federalne ustave za poznejšo poravnavo.

Gandijev načrt določa, da provinčni sveti izvolijo svoje delegate na ustavno konvencijo, katera bi sestavila ustavo za Indijo. Po tem načrtu bi sestavili ustavo Indijci sami in se tako izognili sitnemu komunalnemu vprašanju.

MacDonald je v svojem govoru izrazil obžalovanje, ker komitej ni dosegel dogovora vprašanja manjšin. Rekel je, da se bo angleška vlada držala obljube, ki jo je dala in se nanaša na samovlado v Indiji. Stališče britske vlade bo natančneje pojasnil na zaključni plenarni seji.

Sedaj so v teku pogajanja med indijskimi frakcijami, ki imajo namen preprečiti kompletno razbitje indijske konference. Pričakuje se, da bo prišlo do končnega dogovora glede sestave ustave za Indijo. Ako se bodo pogajanja izjalovila, bo posegla vmes angleška vlada in sama sestavila konstitucijo za Indijo.

Turčija in Rusija podpisali pogodbo

Pakt je naperjen proti Veliki Britaniji

London, 14. nov. — Ko je Mustafa Kemal paša, turški diktator, obiskal Moskvo v prošlem aprilu, je bila ob tej priliki sestavljena pogodba, katero sta pozneje obe državi podpisali. Pakt je naperjen proti muslimanskemu bloku držav, ki jih kontrolira Velika Britanija. O tej stvari je zvedel London včeraj, dasi sovjetski in turški diplomati zanikajo sklenitev takega pakta. Pogodba vsebuje naslednje določbe:

1. Sovražnik ene države je sovražnik druge.

2. Turška armada naj se poveča, da bo v mirnem času štela 250,000 mož.

3. Ves materijal za turško armado se mora nabavljati v Rusiji na osnovi izmenjave.

Zvedelo se je tudi, da je Turčija predlagala državni monopol na ves izvoz in uvoz. V zapadni Evropi se sovjetsko-turški pakt smatra za direkten odgovor Veliki Britaniji, ki je organizirala muslimanski blok v državah, ki se raztezajo od Hyderabada do turške meje.

DRASTIČNO POSTOPANJE PROTI KOMUNISTOM

Kanadska vlada pripravlja odredbe za deportacijo komunistov in konfiskacijo lastnine komunistične stranke. Osem komunistov obsojenih v zapor

Toronto, Kanada, 14. nov. — Velikemu številu komunistov groze aretacije, ker so se oblasti zarotile, da uničijo komunistično gibanje v Kanadi. Osem komunističnih voditeljev je bilo že obsojenih v zapor in vlada je podvzela korake za konfiskacijo lastnine stranke.

Sedem komunistov je bilo obsojenih od dveh do sedem let zapora vsak in sodišče je priporočilo, da se jih deportira po prestani kazni. Osmi obtoženec je bil obsojen na dve leti ječe.

Obravnava in obsodba komunističnih voditeljev, ki so bili obtoženi, da so kovali zaroto proti vladi, je sledila intezivni preiskavi, ki jo je vodila kanadska konjeniška policija.

Eden od preiskovalcev, saržent John Leopold, je igral vlogo agenta provokaterja. Oblekel se je v civilno obleko in postal član komunistične stranke. Udeleževal se je komunističnih sestankov in shodov ter se tako seznanil z delom te organizacije.

Ko je porota določila, da so obtoženci člani "nepostavne" organizacije, je s tem odprla pot za aretacijo več tisoč komunistov, katerih imena so bila na listi, katero je dobil v roke Leopold v teku preiskave.

Generalni pravdnik province Ontario je dejal, da bo izročil listo in drugo evidenco, katera je prišla v roke policije, generalnim pravdnikom ostalih provinc, da bodo lahko pričeli s prosekucijo članov komunistične stranke.

V Calgaryju, Alta., je Phil Luck, komunistični voditelj in kandidat za župana, izjavil, da se bodo komunisti borili, da oblasti priznajo stranko za legalno organizacijo. Ta boj bodo gnali do najvišjega sodišča, ako bo to potrebno. On dvomi, da bi vlada mogla deportirati večje število komunistov, ki so kanadski državljani, obratno pa justični department trdi, da zakon o naturalizaciji predvideva razveljavljenje državljanstva za osebe, ki so obtožene kriminalnih činov.

Japonska postavi cesarja za Mandžurijo?

Šangaj, 14. nov. — Tu poročajo, da je bivši kitajski prestolonaslednik Hsuan Tung, še mlad deček, odpotoval v spremstvu Japoncev iz Tientsina v Dairen, Mandžurija, kjer ga nameravajo Japonci postaviti za mandžurskega cesarja pod svojo nadvlado.

Policijski terorizem v Kaliforniji

Policija zopet razbila shod v Los Angelesu. Sinclair protestira

Los Angeles, Cal. — (FP) — To mesto je prejšnji teden zopet videlo divjanje policije, ki je razbila Mooneyjev protestni shod in pretepla večje število ljudi pred dvorano, kamor so prišli, da poslušajo govornike. Shod je sklicala skupna obrambna organizacija, v kateri ima večino unije pridružene Ameriški delavski federaciji.

Pred dvorano je prišlo več tisoč delavcev, niso pa mogli noter, ker jim je to zabranila policija "rdečega škofa," kateremu načeljuje notorični William Hynes, ki je oblast nad oblastjo, država v državi. Policija je bila oborožena s puškami, strojnicami, solznicami in drugim orožjem—sploh kot bi šla na bojno fronto. Brutalno je začela odrivati na desno in levo in ranjala — boljševike!

Shodu je imel predsedovati lokalni voditelj strokovno organiziranega delavstva in na govorniški listi so bili razni prominentni liberalci in duhovniki. O kakšnem boljševizmu torej ni govora. Sploh je po izjavi terorista Hynesa le 300 komunistov v Los Angelesu. Boljševiški strah služi reakciji le kot pretveza za razbijanje vseh delavskih shodov.

Do sličnega incidenta je prišlo tudi v Pasadeni, kjer so Prijatelji sovjetske Rusije aranžirali shod, na katerem je imel govoriti Leo Gallagher, liberalni odvetnik, ki je bil zadnje poletje v Rusiji.

Tudi ta shod je preprečili policijski poročnik Hynes iz Los Angelesa, ki je prišel pred dvorano v spremstvu losangelske policije in članov Ameriške legije in prepovedal vsakemu vstop. Hynes naravno ni imel te pravice, ampak jo je s privoljenjem domače policije uzurpiral.

Proti temu terorizmu je protestiral Upton Sinclair in kritiziral domačo policijo. Ako bi bil Gallagher nastopil in govoril za nasilen prevrat vlade, pravi pisatelj Upton Sinclair, tedaj bi ga policija lahko aretirala na podlagi sindikalističnega zakona. Ni pa nobene postave, ki bi dovoljevala vmešavanje policije iz sosednjega mesta in Hynesov nastop je tudi z legalnega stališča brez vsake podlage. Gallagher je član Ameriške unije za civilne svoboščine in predavatelj na univerzi.

Pijača iz radija podaljša življenje?

Pittsburgh, Pa., 14. nov.—Da mala količina radija, pomešana v jed ali pijačo, podaljša človeško življenje, je mnenje dr. Luther S. H. Gabla, načelnika departmenta za radij na Detroitskem tehnološkem institutu.

Radijski "highball" iz šadnega soka, kateremu se pridene radijski plin, je zelo zdrava pijača, je dejal Gable. On ga stalno zavživa in njegovo fizično stanje je izborno. Dr. Gable se nahaja na predavateljski turi.

STABILIZIRANJE PREMOGOVNE INDUSTRIJE

Posvetovanja so v teku, toda rezultati so klavrni. Kompeticija glavno zlo

Pittsburgh, Pa. — (FP)—Ako bi mogle rudarske družine in njihovi otroci živeti od načrtov na papirju, bi bila mizerija na premogovnih poljih že odpravljena.

Načrtov za stabiliziranje premogovne industrije je dovolj. Takozvani wheelingski načrt, katerega podpirajo premogovni operatorji v West Virginiji, predvideva združitev premogovnih polj zapadne Pennsylvanije, vzhodnega Ohija in severne W. Virginije v en teritorij, nad katerim bi imel kontrolo izredni tribunal, čigar bi imenovali governerji teh treh držav. Večina operatorjev meni, da je ta načrt neizvedljiv.

Predsednik državne univerze v West Virginiji sugestira ustanovitev instituta, ki naj bi ga financirali operatorji in kateri naj bi našel nove načine za uporabo premoga. To, pravijo operatorji, ne more rešiti glavnega vprašanja, beane kompeticije, ki je odgovorna za nizke cene premogu.

Operatorji pričakujejo, da bo prihodnji kongres modificiral Shermanov protitrustni zakon, kar bi jim omogočilo uravnavati cene in produkcijo. To akcijo zagovarjajo tudi uredniki revije "Coal Age," ki poleg tega sugestirajo, naj bi operatorji sprejeli United Mine Workers unijo kot agencijo v prid stabilizaciji odnošajev med delom in kapitalom.

Governerji držav, ki producirajo večji del premoga, tudi iščejo remedure, ki naj bi dvignile njihov politični prestiž. Pinchot je z veseljem pozdravil sugestijo predsednika Carnegie Coal Co., da državna milica stopi v akcijo in omaji produkcijo premoga na sličen način kot je storila država Oklahoma, ko je ustavila obrat oljnakov s pomočjo državnih miličnikov.

Governer West Virginije Conley je imel več konferenc s lastniki premogovnikov, na katerih se je razpravljalo o stabilizaciji industrije. Tem je sledila tajna konferenca v New Yorku, toda njeni zaključki niso bili objavljeni. Governer Pinchot je imenoval komitej petih operatorjev za proučavanje situacije. Ko bodo s tem delom končali, pričakuje, da mu bodo predložili priporočila in sugestije, kako ublažiti krizo v premogovni industriji.

Alfonzu grozijo s smrtjo

Madrid, 14. nov. — Španska zbornica je včeraj razpravljala o možnosti smrtne kazni za bivšega kralja Alfonza, ako se še kdaj vrne v Španijo motit civilni mir, ali pa dosmrtne ječe s konfiskacijo vsega njegovega osebnega premoženja.

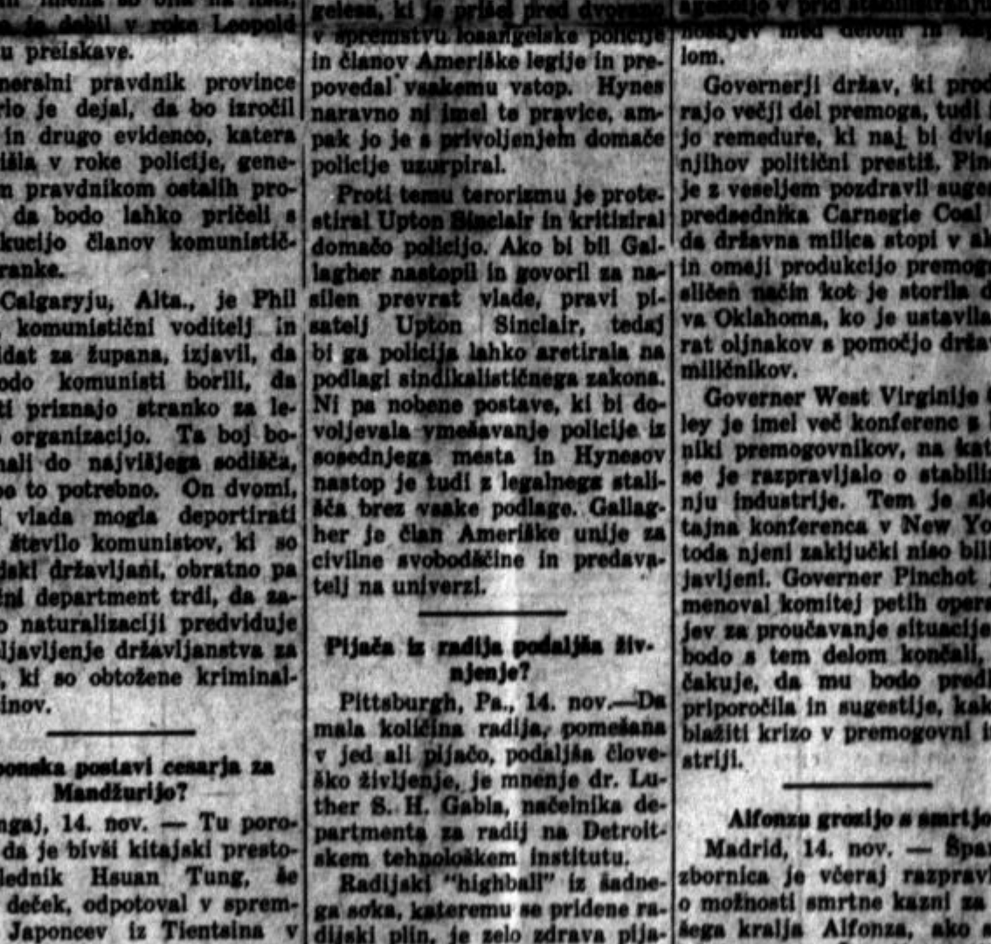

—Federated Pictures.

Brezposelni delavci v New Yorku se tepejo za delo pred posredovalnim uradom.

Brezposelnost med gradbe[illegible]ki

Vesti o uposlitvi delavcev so se izkazale neresnične

Pittsburgh, Pa. — (FP) — V zadnjem času je časopisje prinašalo vesti o poživitvi aktivnosti v jeklarski industriji, da bo uposlenih veliko število delavcev, a vse to se je izkazlo za navaden bunk.

James A. Farrell, predsednik United States Steel korporacije, je pred senatnim komitejem za industrije izjavil, da bo Edgar Thomson Steel Co., ki ima svoje tovarne v Braddocku, uposlila več kot štiri tisoč delavcev v prvem tednu tekočega meseca, Carnegie Steel pa tri tisoč. Nič takega se ni zgodilo. Carnegie Co. ima na delu krog petsto delavcev, Thomsonova tovarna pa je začasno ukinila obrat.

Carnegie Steel Co., podružnica jeklarskega trusta, je dobila večje naročilo za tračnice od Pennsylvania železnice, toda to delo bo raztegnila na več mesecev. Brezposelnim, ki so prišli pred tovarno, ko so se pričele širiti govorice, da bo družba potrebovala več delavcev za izgotovitev naročila, je bilo pojasnjeno, da dela zanje ni. Ker so se nekateri obotavljali okrog kompanijskega urada, so jih stražniki zapodili.

Znamenja kažejo, da se zaposlenost v jeklarski industriji ne bo povečala, temveč znižala, ker so mnoge tovarne pričele odpuščati delavce radi pomanjkanja naročil.

Američani izgubili $[illegible] v Evropi

Za približno toliko je padla vrednost bondov evropskih dežel. Državni bondi Jugoslavije padli za 55 odstotkov

New York. — Od leta 1914 do leta 1930 so Američani — to je bankirji in drugi privatni posamezniki, ne vlada — investirali v tujezemskih državnih, napol državnih in korporacijskih zadolžnicah ali bondih okrog petnajst milijard dolarjev. Od te vsote so v teku sedanje krize izgubili samo v Južni Ameriki eno milijardo in sto milijonov dolarjev, dočim se je vrednost evropskih bondov skrčila za skoro 800 milijonov dolarjev ali 43 odstotkov.

Taka je novica iz notranjih krogov Wall Streeta, kjer je središče ameriškega trga za tujezemske bonde. Mednarodni bankirji v Wall Streetu, ki prodajajo tujezemske bonde ameriškim "suckerjem" — glavna med temi je Morganova tvrdka — so naredili okrog $750,000,000 provizije, če se povprečna provizija računa na pet odstotkov; v mnogih primerih je pa bil odstotek provizije veliko višji.

Na listi je šestnajst evropskih dežel, ki imajo v Ameriki trg za svoje državne bonde. Od teh je Nemčija na vrhu, ker je prodala največ bondov Američanom, namreč za vsoto $656,239,950; vrednost teh bondov je danes padla za 57 odstotkov in izguba za Američane znaša $371,675,950. Najhujše so udarjeni bolgarski bondi. Padli so za 62.6%. Teh je v Združenih državah za $13,500,000.

Ogrski bondi so padli za 60%. Kupljenih je bilo za $44,650,000.

Jugoslavija je prodala v Ameriki za $49,286,400 bondov, ki so padli na vrednosti za 55% in danes so vredni $22,093,000.

Italija je prodala bondov za $187,150,000. Padli so za 20%.

Republika Avstrija $135,611,500, padli za 30.3%.

Poljska $122,075,750. Padli za 43.9%.

Skupaj vseh bondov iz šestnajstih dežel je bilo kupljenih v Ameriki za eno milijardo, 792 milijonov in 872 tisoč dolarjev. Povprečno so padli za 43 odstotkov in reprezentirajo danes $742,003,000 izgube. Depreciacija pa še vedno raste in izguba tudi.

MEDNARODNA TRGOVSKA ZBORNICA O AMERIKI

Američani se ji ne vidijo preveč bogati. Pretežna večina živi v revščini ali pa komaj shaja

Washington, D. C. — (FP) — Pred nekaj leti so prihajali v Ameriko razni Evropci občudovat in proučavat našo prosperiteto. Vračali so se nazaj različnih mnenj; industrialci polni občudovanja o izpopolnjenosti ameriške industrije, katero so začeli posnemati, sociologi pa so skušali interpretirati Ameriko z njihovega vidika. Slednji so napisali tudi par dobrih knjig. Teh občudovalcev Amerika sedaj nima več, ker se je zrušila hiša zgrajena iz kart.

Dežela pa je dobila drugega opazovalca — Mednarodno trgovsko zbornico, katere študij, priobčen v pamfletu, je zanimiv tudi za Američane. Deželo ni našla v prosperiteti — kot je ne bo nikdo — ampak v velikih kontrastih z ozirom na blagostanje in pomanjkanje. Od 119 milijonov prebivalstva — študij je baziran na predzadnjem štetju — je naštela 72 milijonov oseb, ki žive od pomanjkanja do minimalno komfortnega standarda.

Z ozirom na distribucijo bogastva in nakupovalne moči je Američane razdelila po razredih. Našla je, da je 1% prebivalstva "javno breme", odvisni za življenje od miloščine; hobotov ali trampov na dnu družbe je 1.7% in ravno toliko bogatih pohajačev in raskošnih lehkoživcev; ljudi, ki žive v pomanjkanju, je 5.9%; 10.1% prebivalstva živi borno; 16.% prebivalstva živi na minimalnem standardu, ki je potreben za ohranitev zdravje; 25.2% ljudi pa živi na standardu minimalnega standarta.

Ako se odšteje ljudi, ki so javno breme in pa hobote na dnu, je 69 milijonov prebivalstva v bogati Ameriki, ki živi ali v pomanjkanju, nezadostno, komaj zadostno in zadostno — da se rabi šolske izraze. 50 milijonov pa jih živi dobro, komfortno in razkošno.

Ta študij je delo dr. Paul H. Nystroma in je baziran na statistiki, ki zavzema dobo več let. Trgovska zbornica je ta študij indorsirala in pravi, da podaja avtoritativno sliko Amerike.

Raskrivanje grafta v odboru sanitarnega distrikta

Chicago, 14. nov. — Preiskava, ki jo vodi pomožni državni pravdnik John E. Northup, je odkrila evidenco, na podlagi katere država upa, da bo lahko obtožila Timothy J. Crowa, bivšega predsednika čikaškega sanitarnega distrikta, ter osem drugih bivših uradnikov, korupcije in zanemarjenja dolžnosti.

Preiskava je do sedaj ugotovila, da so ti uradniki zapravili ali si prisvojili $6,490,000 denarja davkoplačevalcev okraja Cook. Evidenca, ki kaže, da je bilo večje število oseb na plačilni listi sanitarnega distrikta, ne da bi opravljali kakšno delo, je bila včeraj predložena sodišču, ki mu predseduje Harry Fisher.

Brezposelnost raste v Franciji

Pariz, 14. nov. — Na temelju uradnega poročila se je število brezposelnih delavcev, ki so registrirani za državno podporo, pomnožilo za 11,000. V Franciji je še vedno 1,250,000 tujezemskih delavcev.

Si prerezal vrat

Los Angeles, Cal. — Robert Pagham, star 27 let, si je radi brezposelnosti prerezal vrat. Semkaj je prišel za delom iz Indiane.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

188

Kreditni načrt dober za bankirje

Ko je predsednik Hoover pred nekaj tedni iniciatiral kreditno organizacijo s kapitalom pol milijarde dolarjev, da potegne banke iz močvirja in ustavi polome, je vsa podjetniška Amerika zaploskala veselja, češ, to je začetek konca krize. Odmev tega aplavza je bilo slišati tudi iz Londona, Pariza in Berlina. Ves kapitalistični svet se je vzradostil, kajti preokret v Ameriki na bolje popelje ves svet v "normalne dobre čase".

Namen kreditne organizacije, ki je privatnega značaja, je, da pomaga bankam likvidirati "zmrznjene" vrednostne papirje, za katere ni danes nikjer trga in tudi rezervne banke jih ne marajo. S tem korakom banke dobe potrebno gotovino in ne bo jim treba zapirati vrat. To je modro in dobro, so rekli. V zadnjih dvaindvajsetih mesecih je propadlo v Združenih državah čez 2000 bank radi "zmrznjenega" denarja v papirjih in vložniki so izgubili milijarde dolarjev. To dejstvo je preplašilo druge vložnike, ki so vzeli denar iz bank, ga zanesli v poštno hranilnico in skrili drugam. In to je povzročilo nove bančne polome. Največja skrb bankirjev je, kako dobiti ta denar nazaj — kako dobiti nazaj zaupanje vložnikov. Kako dobiti kredit? Zdaj pravijo, da je to vprašanje rešeno.

Kreditno organizacijo so financirali veliki bankirji; oni bankirji, ki imajo na kupe zlata, a ga trenutno nimajo kam investirati. Zdaj so ga vtaknili v ta fond. To je, kar so hoteli! Pokupili bodo na vrednosti padle industrijske papirje in dobili kontrolo nad industrijami. S to akcijo so pa že položili v zemljo *seme prihodnje depresije.* Ne smemo pozabiti, da so veliki finančniki in industrijski mogotci zakrivili današnjo krizo kot vse prejšnje. Njihoviti ogromni profiti, dividende in nerazdeljeni preostanki, rezerve, so povzročili krah. Danes so nekoliko popustili — potem, ko so iztisnili iz malih "krepkih individijev" vsa prišpekulirana premoženja in jih na tisoče pognali na beraško palico in v samomor. Spet bodo dali priliko, da se drugi "krepki individiji", po domače "suckerji", zaženejo v špekulacije in navijejo papirnate vrednosti v prejšnje višine, nato pa mora nujno slediti nova panika in depresija.

Delavec se mora zdaj vprašati, koliko je on na boljem od Hooverjeve kreditne organizacije. Bankirji so veliko na boljem; slabejše banke se bodo združile in se obdržale na površju. Stara igra se ponovi z novim razmahom. Koliko pa to njega stane?

V prvih osmih mesecih tega leta so ameriški delavci dobili povprečno 37 odstotkov manj mezde kakor v istem času leta 1929; v istih mesecih leta 1930 so dobili 25 odstotkov manj. To je rezultat brezposelnosti in mezdnih redukcij. V maju 1929 je povprečna tedenska mezda v Združenih državah bila $28.10, ob koncu avgusta 1931 je pa bila $22.10. Pomislite! Pa ni treba dosti pomišljati, saj veste — *saj živite ob tem.*

National City banka v New Yorku, ki rabi dolge številke za svoje operacije, je izjavila, da je znižanje mezde "finančna potreba", kajti trgovina je v slabem položaju. Res je v slabem položaju! Ameriški delavci, katerim je bila mezda povprečno znižana na $22.10 tedensko, imajo zdaj baš dve milijardi in devetsto milijonov dolarjev manj za nakupovanje blaga v letu. Na ta način mora biti trgovina v slabem položaju.

Mali podjetniki, mali trgovci in mali špekulanti so propadli; kolikor jih še ni propadlo, vise na zadnji niti. Propadlo je tudi borno premoženje milijonov delavcev. Napihnjena vrednost na papirju je padla iz zraka na trda tla. Kje pa je resnična vrednost? Ta ne more izginiti v nič. Nekam se je preselila. Kam? Vprašajte velike bankirje, ki danes likvidirajo "zmrznjeno" premoženje malih bankirjev!

Kreditne korporacije, zakonodajni bunk, profesionalne reforme in tisoč drugih skrpucarij bo pognalo naviako depresije in staro gospodarstvo bo spet teklo po normalni strugi. Ampak seme prihodnje krize je že zasejano v strugi. Vsa stara igra se obnovi in ko poči napeta struna, bodo spet milijoni obtičali v močvirju in vse to, kar danes doživljamo, bomo spet doživeli morda še v hujši obliki in s hujšimi posledicami.

Za delavca ne bo pomoči, dokler se ne dvigne samostojno kot organizirana sila.

Glasovi iz naselbin

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vsaki podpišejo svoje polno ime in navedejo naj naslov, kar naj smeli, da jemčijo za svoj prispevek. Poročila in dopisi naj bodo jedrnati, kratki in resnični; spisani morajo biti v dostojnem tonu.; Na anonimna pisma in dopise se ne bomo ozirali.)

Jože Radelj se je zabaval

West Allis, Wis. — Večkrat sem že čital, da je dobro, če se poroča v delavskih listih o lokalnih dogodkih in aktivnostih, tako da imamo tudi drugi priliko čitati in izvedeti kar si ti videl na svoje oči.

Milwauški soc. zbor "Naprej" je priredil v soboto 7. novembra spevoigro "Na vasi." To je bilo nekaj izvrstnega. Podobno je bilo opereti in meni se je zelo dopadlo. Ni moj namen, da bi pisal kritiko. Vem, da se vsak dilletant potrudi, da izvrši svojo vlogo dobro, male hibe pa mora občinstvo prezreti, ker te so na naših odrih menda neizogibne. Na "Naprejevi" prireditvi pa se mi je celo zdelo, da ni bilo niti najmanjše napake, ampak je šlo vse lepo v redu naprej brez kakšnih presledkov. Razume se, da so bili gledalci zadovoljni s to uprizoritvijo.

Lahko rečem, da se mi je "Kranjčičev Jurij" zelo dopadel; njegova maska je odgovarjala besedilu pesmi. Prišla pa je "punca," kateri je tako lepo "na srce pihal" — pa ga je nagnala z metlo. Ta prizor je bil najlepši, kar sem jih videl na milwauškem odru, zato pa priporočam vsem ostalim slovenskim odrom, da prirede jo kaj sličnega, kajti splošnemu občinstvu bo zelo ugajalo.

Dvorana na "Naprejevi" prireditvi je bila za današnje razmere prilično dobro napolnjena, avdijenca mirna in tudi "floor" komitaj zadovoljen. Že sedaj se priporočam imenovanemu pevskemu zboru za proslavo 1. maja prihodnje leto, katero bo priredil soc. klub št. 37 v SSF dvorani, da nam bi tudi za 1. maj pripravil kaj sličnega.—**Joe Radelj.**

Poročilo in zahvala

Detroit, Mich. — Hočem malo opisati naše potovanje v Kansas. Ko sem izvedela, da so namenjeni v Kansas Benedict, Padar in Grum, se je še mene polastila želja, da grem pogledat kraje, v katerih sem nekdaj prebivala, kraje, v katerih sem prebila prva leta mojega bivanja v tej deželi. Živela sem tam 7 let. Iz stare domovine sem prišla tja leta 1913 in odšla sem leta 1920 in v tem času nisem bila niti enkrat več tam.

Država Kansas hrani zame mnogo spominov, torej sem šla obujat moje nekdanje spomine. Našla nisem mnogo, kajti hiš, v katerih sem živela nisem videla, ker so jih preselili v druge kraje, oziroma naselbine. Tam so ljudje kot polži, ako se preseli iz ene naselbine v drugo, se preseli kar s hišo vred. Nisem videla mnogo mojih starih znancev, seznanila pa sem se z mnogimi, katerih nisem poznala za časa mojega bivanja v Kansasu.

Kar se tiče dela, je na ničli kot povsod. Srečen je tisti, ki ima kako delo, največ pa je takih, ki nimajo nobenega dela in še tisti, ki ga imajo, so večinoma taki, ki delajo le en dan ali dva v tednu.

Dolžnost me veže, da se zahvalim v imenu nas vseh Detroitčanov za tako prejazen sprejem in tako imenitno postrežbo, katere smo bili deležni, ves čas našega bivanja v Kansasu. Še posebej se moram zahvaliti družini moje sestre Zalokarjevim na Mineralu, Mareltovim, Debelakovim na Rooseveltu, Kovačevim, Joe Voleku za prenočišče in postrežbo ter Anton Paderi na Ringu za poslovilno večerjo. Ob 1:30 ponoči smo se poslovili od mnogih znancev in prijateljev ter od "solnčnih rož" in "fibre" v Ringu, Kans., ter jo odkurili proti Chicagu, kamor smo prispeli naslednji večer 5. nov. in ostali tam še drugi dan, ker smo se hoteli udeležiti predavanja Ane P. Krasne v dvorani SNPJ. Predavanje je bilo podučno. Upam, da besede niso padle na kamenita tla, posebno ženskam je pristojalo, kar jim je povedala, ker je še toliko žensk, ki pravijo, da za ženske ni politika. Seveda me ženske smo samo za peč in za vzgajati otroke, če nam jih ljubi bogec da. Kmalu bi skoro zašla preveč na stran z mojega prvotnega cilja, kajti v tem mojem dopisu nisem namenjena pisati o politiki, pač pa, opisati naše potovanje. Torej, nazaj na pot!

Po predavanju smo se zabavali v spodnjih prostorih SNPJ. Pa še kako lepo smo se zabavali! Rečem, da nisem take zabave pričakovala. Še preje, podnevi smo si ogledali uredništvo in tiskarno Prosvete, (čudila sem se nad uljudnostjo naših bratov glavnih uradnikov. Mislila sem si, kako me bodo le ti škrici gledali postrani, ker sem že včasih slišala kakšno opazko, češ, "kako sedijo tam pri koritih", pa nisem videla nobenega "korita", marveč je vsak sedel pri svojem delu.)

Ob tej priliki sem pozabila vprašati urednika, kje je tisti koš, pred katerim imamo mi dopisovalci tak strah. Res škoda!

Moja dolžnost je, da se zahvalim družinam v Chicagu: Lotričevi in Bernikovi za postrežbo, še posebej pa se zahvalim Aleševi družini za tako lepo postrežbo in prenočišče. Prav lepa hvala za vse. Ob enaki priliki sem pripravljena povrniti.

Šele 7. nov. smo jo srečno primahali" zopet nazaj v Detroit. Mislim, da smo bili vsi zmučeni, še Fordovo "lizo" so menda bolele noge, kajti petkrat smo morali ustaviti, da so ji dali druge "potkove" in pa "napajali" dostikrat, da ni opešala.

Iskrena hvala vsem za izkazano naklonjenost in gostoljubnost na našem obisku. (Moje "sožalje" kansaškim putkam in petelinčkom. Res, toliko teh je izgubilo življenje radi nas, če bi bile vedele, da pridemo, gotovo bi nas Detroitčane preklele. Uboge putke, koliko jih je bilo na smrt obsojenih! Meni so se smilile, pa jim nisem mogla pomagati.)—**Katie Krainz.**

S predavanja

Oglesby, Ill. — Dne 1. novembra se je vršilo predavanje s. Ane Krasne v SND v La Sallu. Aranžirala sta ga kluba št. 3 iz Oglesbyja in št. 4 iz La Salla. Udeležba je bila obilna, česar se nismo nadejali. Tu je dokaz, da imata naša kluba veliko simpatičarjev in somišljenikov. Upam, da se bo število članov pomnožilo pri naših klubih, kar bi bilo več kot prav. Kajti zadnji čas je že, da se že enkrat zdramimo iz brezbrižnosti in se združimo v močno socialistično stranko. Potem bomo šele lahko zahtevali od naših gospodarjev plačilo za primerno življenje. Samo jamranje in preklinjanje čez slabe čase nam ne bo nikoli v nobeno korist.

Prvič v zgodovini Slovenskega doma v La Sallu smo imeli čast videti in slišati na našem odru žensko govornico, katera se je nam prav dopadla. Govorila nam je tako preprosto in domače, kot more storiti le izkušena delavska žena. Pozna se ji, da ji nista tuja trpljenje in gorje delavca; posebno delavske žene. Upam, da ne bodo njene besede zastonj, da bodo obrodile dober sad.

V imenu našega kluba se zahvalim s. Ani Krasni za njen trud in upam, da se še ob priliki vidimo. Zahvalo smo dolžni tudi našemu občinstvu, ki je posetilo našo prireditev in tako nam pripomoglo do lepega večera in dobrega finančnega uspeha. Kajti še tako izbran program brez udeležbe nam nič ne pomaga. Hvala tudi sodrugom iz Springfielda, ki so nas obiskali v spremstvu z Ano Krasno, kar je naredilo na nas zelo dober vtis. Posebno gre hvala sodr. Goršku za njegov izvrsten govor.

Skoraj bi bila pozabila zahvaliti se tudi tistemu "zaplotarskemu dopisniku" iz La Salla, ki je pisal dopis v Amerikanskem Slovencu dne 16. oktobra in tako nam naredil reklamo tudi v črnem "dnevniku". Kajti S. Martinjak in jaz sva oglašala samo v "rdečih" listih, kot se je izrazil tisti "zaplotarski dopisnik" (besedo "zaplotarski" sem našla med cvetkami na pisanem polju v dotičnem listu, kajti v Prosveti bi jo bila zastonj iskala.) **Josephine Pohar.**

Zaščita žene na Ruskem

Cleveland. — Češko soc. učiteljsko združenje je priredilo zlet z Rusijo in se udeležilo pedagoške razstave v Leningradu. Ogledali so si tudi razne ustanove po mnogih mestih. Lani so imeli v Pragi ciklus predavanj o Rusiji. M. Šotkova je govorila o ženskem vprašanju na Ruskem in je med drugim pripovedovala o zaščiti žene-matere.

Sovjetska vlada stremi za tem, da bi odpravila sistem gospodinjskih pomočnic, in osvoboja ženo mnogih malenkostnih poslov v gospodinjstvu. Tudi iz razloga, da bi gospodarska enakost žene in moža ne ostala samo na papirju, pomaga vlada ženi iz suženjstva v kuhinji. Ustanovila je javne kuhinje, jedilnice in pralnice.

Moskovski "Dom Komunic" imu prostora za 700 oseb, samska stanovanja in družinska z 1—2 sobami. Nekatera imajo malo kuhinjo s plinovim štedilnikom za hitro pripravljanje jedil, ki jih kdo hoče poleg skupnega jedilnega programa. V zavodu je skupna kuhinja, pralnica, delavnica, klub, telovadnica, dvorana, prha, terasa, igrišče in dečji dom. Slične skupne gospodinjske naprave so tudi po vseh novejših tovarnah.

Zaščita dela brez zaščite matere in dece se zdi sovjetom nezmiselna. V zbirki zakonov o delu so tudi važne določbe, ki prepovedujejo ženam težka, zdravju škodljiva dela, posebno pod zemljo, in nočno delo razen v neobhodno potrebnih obratih (telefonska služba, postrežba bolnikov). Nosečim in doječim ženam pa je nočno delo prepovedano. Vprašanje populacije se rešuje z zaščito materinega zdravja. Umrljivost dece je bila prej grozna; saj je po uradnih zapiskih umiralo do 2 milijona otrok na leto! Ogromno je sedaj delo "zaščite mater in dece" posebno po kmetih, kjer se je treba boriti z neverjetnimi predsodki in težkočami, ki so posledica stoletnega tlačanstva in gospodarske ter kulturne neenakosti nižjega sloja.

"Zaščita" se bori proti nekdajnji temi s točnim programom in upajo, da se bodo posledice neumornega dela poznale na pokolenju, ki dorašča pod novim stremljenjem. Vse matere, svobodne in poročene, so pod istim zaščitnim zakonom. 6—8 tednov pred porodom in ravno toliko po porodu ima mati dopust in dobiva polno plačo. Ima brezplačno zdravniško oskrbo in poleg tega še prispevek v višini svoje plače. Ta prispevek ne sme biti nižji kot zadnja njena plača. Dobi tudi pomoč in potrebščine za svojega dojenčka, vseh devet mesecev; po rojstvu prejema tudi vzdrževalno doklado zanj, t. j. četrtmesečno mezdo. Po šestih tednih ima mati pravico do 3½-urnega dela na dan in polurnega odmora, da lahko podoji in previje dete, ki je v tovarniškem dečjem domu. Te pol ure se ne odšteje od delovnega časa.

(Po "Ž. S.")

P. S.:—Tako češko učiteljstvo, ki je nekak vzgojevatelj patriotizma. Slična priznanja čitamo v raznih kapitalističnih listih, ki so vse prej kot naklonjeni Rusiji ali delavstvu. Toda, če kdo v Prosveti omenja sovjete, je za "našega" B—iča le brezpotrebno hvalisanje! Njemu je bolj "vzvišena" naloga: biti evangelist "edine" delavske stranke. (Potemtakem III. internacionala, ki vlada 1/6 zemlje, zanj ne obstoja. Well, well! Takih je tukaj več, s Hooverjem na čelu.) Interesantno bi bilo pojasnilo, kje je bil evan—, pardon, organizator "edine" del. stranke dne 7. nov., ko je zavedno delavstvo složno praznovalo 14-letnico obstoja **edine delavske države na svetu.** Navadno mnogo kriči, tedaj je molčal.—**Jos. Marin.**

—Federated Pictures.

John Logie Baird, iznajditelj televiziona v Angliji, je obiskal Ameriko.

Smrtna kosa

Glencoe, O. — Dne 7. novembra je v Steubenvillu, O., preminul član društva št. 54 SNPJ, br. John Williams. Pred nekaj časom je dobil delo pri Wheeling Steel Co. v Steubenvillu. Ker je slabo zaslužil in imel za preživljati sebe, ženo in 4 otroke, je prosil, da bi ga premestili na drugi prostor, kjer bi malo več zaslužil. Ugodili so mu in dne 5. novembra je prvič nastopil novo delo, ki pa je bilo zanj usodno še tisti dan. Nekaj ni šlo prav in je ustavil električni tok, da pogleda, pri tem je stopil na valjarje, medtem pa je nekdo zopet spustil električni tok in ubogemu Johnu je prišla noga med valarje, ki so mu jo popolnoma zmečkali do kolena ter mu jo izruvali v ledjih. Prepeljali so ga takoj v bolnico, kjer mu je brat dal 1 kvart krvi, pa ni vse nič pomagalo in dne 7. novembra je izdihnil v hudih bolečinah.

Pogreb se je vršil dne 10. novembra na srbsko pokopališče v Steubenvillu, O., ob veliki udeležbi. Društvo št. 54 SNPJ mu je poklonilo lep venec, a ker je pokopališče precej oddaljeno od društva, se ni moglo udeležiti pogreba korporativni; udeležilo se ga je le nekaj članov.

V imenu našega društva izrekam prizadetim naše iskreno sožalje, Tebi brat pa naj bo lahka črna gruda! **Albinja Kravanja.**

—Federated Pictures.

Slika pokazuje igralko Peaches Browning v najnovejši kopalni obleki iz stekla. Ta igralka se je "proslavila" pred nekaj leti, ko je tožila svojega starega moža, milijonarja, za razporoko.

Španska ustava

Nova španska ustava, ki daje danda mnogo govora vsemu svetu, je ena najmoc nejših in pravi:

"Španija je demokratična republika, v teri "vsa oblast izhaja od ljudstva." — Ka ščina je oficielni jezik republike brez preju za one pokrajine, katerim bo država prizn avtonomijo. — Španska država je centrali čna in bodo province ter občine direktno p vržene centralni oblasti, vendar pa lahko samezne pokrajine, ki imajo posebno kultur zgodovinsko in gospodarsko obeležje, kot sebno politična in upravna skupina v m španske države sestavijo avtonomen statut ga pa mora država potrditi. Državno prav nad avtonomnim. — Državne vere ni. Vsa roizpovedanja se smatrajo kot društva, p vržena splošnim zakonom države. Država nobenem slučaju ne bo podpirala niti na ka šen že koli način favorizirala cerkva in ver udruženj. Država bo razpustila vse redov njihovo premoženje nacionalizirala. — pravljeni so vsi plemiški nasloviv. — Jamči svoboda vesti in pravica veroizpovedanja bogoslužja vsaki religiji na španskem ter riju, ako je v skladu z javno moralo. — V sme izražati svobodno svoje misli in nazira in jih razširjati na kakršen že koli način predhodne cenzure. Nobena tiskana stvar ne more konfiscirati brez odredbe kompet nega sodnika. — Vsak državljan katerega spola, ki je izpolnil 21. leto, ima volilno pr co. — Svoboda združevanja je neomejena. Državni uradniki se smejo strokovno združ vati brez škode za javno službo. — "Delo dolžnost in uživa posebno zaščito zakona." Pouk je brezplačen, obvezen in laičen. — Lj stvo izvršuje zakonodajno oblast po posla zbornici (kortesi), ki se izvoli po splošni, ki, tajni in direktni volilni pravici. Pasi pravico ima vsak državljan kateregakoli ja, ki je prekoračil 23. leto. Volilne pravice nimajo vojaki in pomorščaki v aktivni slu — Tudi predsednik republike se izvoli splošni, enaki, tajni in direktni volilni pr ci v obliki plebiscita. Predsednik mora i nad 40 let. Za predsednika ne smejo biti i ljeni tujci, čeprav bi imeli državljansko vico, vojaki, duhovniki in člani bivših š skih vladarskih rodbin. Mandat predsed traja šest let. Nihče ne more dvakrat zap doma biti izvoljen za prezidenta. V slu odsotnosti, demisije ali smrti prezidenta nadomešča viceprezident, ki se izvoli na e način kakor prezident skupno z njim. Pr dent republike imenuje in odstavlja svob predsednika vlade in ministre, ki jih le-ta p laga. Predsednik je obvezan, da odslovi b si predsednika vlade bodisi kateregakoli med ministrov v slučaju, ako mu poslan zbornica odreče zaupanje."

To so glavne določbe ustave, o kateri dejal socialistični vseučiliški profesor A predsednik ustavnega odbora, da sicer ni cialistična, je pa tako odlična, kakor jo Š nija trenotno potrebuje.

Proti tej ustavi pa rohni pred vsem k liška hierarhija, ki ne more živeti brez pr legijev. Bolijo jo zlasti sledeče določbe:

"Državne vere ni. Vsa veroizpoveda se smatrajo kot društva, podvržena splo zakonom države. Država v nobenem slu ne bo podpirala niti na kakršenkoli način vorizirala cerkva in verskih združenj. Dr bo razpustila vse redove in njihovo prem nje podružabila."

"Jamči se svoboda vesti in pravica v izpovedanja in bogoslužja vsaki religiji španskem ozemlju, ako je v skladu z ja moralo."

"Pouk je laičen."

Pastiraka pisma, protesti, izlivi bes gnjeva se vrste na uboge Špance, ki se že osvoboditi več stoletnega robstva in tlačan od časov španske inkvizicije sem.

Da omogoči življenje milijonom brezpr nih delavcev na veleposestvih, ki so plačan zadnjih časih jako revno, in o katerih je venec" še nedavno pisal tako sentiment članke, hoče država razlastiti 150,000 ha s lje, kar bo, kakor upajo, garantiralo ob 100,000 kmetskim najemnikom, ki bodo stali posestniki. Vlada bo dala novim last kom na razpolago 120 milijonov peset, da nabavijo najpotrebnejše za obdelavo zemlj prihodnjem letu.

Seveda bodo prizadeti tudi samostani, so sicer zadnje čase delno vršili razna dob delna dela, ali imajo velikanska posestva premoženja, ki ga bo država vrnila onim, ki ga tekom stoletij prodali ali pa izgubili v p samostanom.

Upamo, da bo kljub vsemu grmenju od raznih prizadetih, mladi svobodni špan narod vedel, kaj je zanj treba in da bo usmeriti pot svoje zgodovine tako, da mu b v čast in ponos. Brez vplivov od zunaj in obzira na tradicionalne privilegije naj si je svojo bodočnost sam! S—a. v Ž.

Edisonovi možgani

Amerikanski pisatelj George Bryan "vrednost" Edisonovih možganov tako, da izračunal, koliko denarja je naloženega v njegovi iznajdbi. Nekaj številk: kinem graf 1250 milijonov dolarjev; telefon — 1 ljarda dolarjev; električne železnice — milijonov dolarjev; električna luč in sila miljard dolarjev; fonograf — 105 milij dolarjev; dinamo-stroj in motorji — 100 jonov dolarjev; brezžična telegrafija — 15 ljonov dolarjev. Skupaj: nad 15 in pol mil dolarjev.

...t Forel:

O MORALI

...sem nekoč v bližini Yvor-...ikal pod kamni mravlje, ...v prijetni utrujenosti za-...

...toma so mi priši na uho ...ri kosa, ki je sedel na ko-...eri veji in pripovedoval ...ičem v svojem jeziku:

...ej otroci! Tu pod nami le-...h teh nagnusnih človeških ...; to je prokleta zalega, še ...kakor mačke. Ti imajo ...rste cevi, s katero nas u-...ter potem požro. Toda ta ...je brez orožja."

...ato je zagledal kos dva v ...nejšem ljubavnem obje-...bljeta polža, zletel na nju, ...enega ter ga prinesel ...mladičem, da ga pojedo. ...razbojniki so ti zvijačni ...Ti, prokleta sodrga! Be-...moram," je dejal drugi ...e da bi dalje mislil na ne-...ega ljubavnika, se skril ...regrat in ga začel jesti.

...," vzdihuje regrat, ali ...mogoče misliti še kako huj-...o, kakor da te ta prosta-...olija rasa najprej vsega ...ter te potem počasi požre. ...dar! Sam bog nas je u-...!"

...a, ha, ha," mu je odgovo-...stelo ovsa, "kaj si domiš-...kako si nesramen! Kaj ...jaš drugim moralo in sa-...sebe kažeš kot nedolžno ...rano jagnje. Potem ko si ...ril pred vsemi očmi svojo ...no rumeno spako, se prav ...sramuješ, da pošiljaš na ...strani svoja semena, da ...jejo sredi nas, poštenih ...in da nas potem surovo ...s svojimi širokimi listi. ...oge trave mnogo prej za-...o obžalovanje in hvalo ...!"

...maj je oves nehal tožiti, ko ...idel debel, dobrosrčen, ne-...no razpoložen kmet, ki se ...il: "Ti prekleti oves, ki ...nikoli ne daš dovolj krme. ...ar misliš, da te sejemo te-...nabavo? Preljubi bog je ...a ustvaril svet, solnce, me-...vezde, živali in rastline in ...mo se presneto mučiti, da ...ga nekaj dobimo."

...ičem je muha pičila kme-...dietela in pela: "Človek je ...na žival, kako mi diši nje-...kri! Saj zato ga je bog u-...il, da redi nas muhe in na-...roke. Hvaljen bodi, Vse-...ni!" — "A tako misliš ti ...i tega kmeta," se oglasi ...Jaz sem pa bolj izbir-...ni mnogo bolj diše mla-...deta s fino kožo in rožna-...lici: To so moj najljubši ...Včasih me sicer skušajo ...toda treba je le malo ...nosti, da jim uidem. O, ka-...menitno se prileže njihova ...v topli, mehki postelji! ...nik se ni bal nobenega ..., da nam je pripravil čim ...ša jedila. Hvaljen bodi, ...ogočni! Bolham pripada ...

...hajte, domišljave zaje-...!" zakliče sedaj bakteri-...Nam mikrobom pripada ...Mi smo prvi vir življe-...skupni pradedi rastlin in ... In mi bomo požrli vse ...tebe, bolha, tebe, brencelj, ...debeli kmet, vse vas, rast-...ne živali. Nam pripadata ...vo in slava, nam pripada ...bodočnost. Pasteur in dru-...sicer poskušali, da nas iz-...a, toda zaman. Ves svet ...je naše zmage."

...tem trenutku je solnčni ža-...moril vse predrzno krdelo ...rij, dočim je prišla na ...druga armada, armada ...elj. Polno jih je bilo. Vse ...magale druga drugi in ...vo delale, da nakopičijo ...e igle na svojem gnezdu ...pomore vse žuželke v oko-...'In ve," sem vprašal mrav-...kaj menite ve o tem? Za ...je bil svet ustvarjen? Kaj ...bo in kaj je dobro?" Res-...je gledala in odgovorila: ...alnež neumni! Ali še ne ...da svet pripada mravljam? ...ška je naša last. Te dre-...ši so naša živina. Vi ...ste naši sužnji. Bog vas ...tvaril zato, da za našo po-...gojite gozdove, obdelujete ...in travnike, ki dajejo nam ...e in stanovanje. Vi ste za-...živali, brez vsakega duha ...rnosti, bornirani egoisti, ki nimajo socialnega smisla. Vsakdo od vas dela zase in si domišlja, da je pameten, če si kopiči denar in če čim bolj izkorišča svoje bližnje. Pfuj! Me mravlje pa delamo druga za drugo, vse za eno in ena za vse. To je najvišji ideal, ki nam ga je trajno dal bog, ki nas je ustvaril po svoji podobi. Zato je nam podvrgel ves živalski in rastlinski svet. Vprašaš me, kaj je dobro in slabo. Dobro je vse, kar pomaga k uspevanju naše naselbine, in slabo, kar ji škoduje. Tako je hotel stvarnik vseh stvari. Morala vsake mravlje je v prijetni dolžnosti, da dela za svojo naselbino, to je, za svojo domovino in svoj zarod, da za njo živi in umre. In to svojo dolžnost izvršujemo iz vsega svojega srca, brez zakonov, brez vlade, brez ječ, brez policije. Vi ljudje ste neumni in etično (moralno) defektni, da potrebujete raznih moralnih pridig. To gotovo izvira iz tega, ker ste radi podedovanih nagonov nesposobni, da bi razumeli in izvedli ABC socialne morale."

Ko je to povedala, je s svojimi čeljustmi zagrabila nogo s cvetnim prahom obložene čebele. Pred svojo smrtjo je še vzkliknila čebela:

"Ti pekleńska zverjad, prekleti mravlje! Ve požrete in uničite vse. Me čebele smo prav tako socialne kakor ve, toda ne tako krvoločne. Zadovoljimo se z nektarjem in cvetnim prahom cvetlic, ki jih oplodimo, in nobenemu živemu bitju ne storimo nič žalega. Me smo kraljice zraka in zemlje. Me predstavljamo etični ideal, kakor je bil v božji volji."

Medtem so njene tovarišice pobijale nepotrebne trote.

Tedaj se je oglasila mačka, ki je ves čas zaman oprezovala kosa. Rekla je: "Vsi ste neumni. Vsakdo zase pomeni nekaj na tem svetu. Ubi bene, ibi patria. (Kjer je dobro, tam je domovina.) Jaz ne mislim na noben raj, skušam le, da si tu uredim prijetno življenje. Posrečilo se mi je, da me je vzljubila stara devica, ki me neguje in hrani; to je prava modrost; vidite, stare device, ptiče in miši, vse je ustvaril bog za nas mačke; to je vsaj moje mnenje. Priznam, da je ta-le kos drugega naziranja, toda to me prav nič ne briga. Jaz sem mačka in ne briga me nič človeškega, živalskega ali rastlinskega razen, če ni *meni* koristno ni prijetno. Moja moralja je podobna pajkovi; požvižgam se na vse druge mačke. Maček mi je le v kratko zabavo. Svoje otroke imam sicer rada kot igračo, toda zapustim jih, čim malo zrastejo. V resnici ljubim le samo sebe. Če bi bila jaz močnejša, mislim, da bi storila, kakor napravi pajkova žena, ki takoj po združitvi svojega moža požre. Hudič naj vzame vse, če hoče, samo da mene ne."

"Primem te za besedo, infamna žival," je odvrnil pes, ki je prisluškoval. Skočil je na mačko, jo zgrabil in ji prelomil hrbtenico. Kosti so pokale tako, da sem se zbudil.

To so bile sanje, ali te neusmiljene sanje so mi dale misliti.

"Čim več ljudí vidim, tem ljubše mi postajajo živali," je dejal neki mislec. Povsod v divjih krajih je človek najnevarnejši človekov sovražnik. Svetovna vojna in v njej razplamtele strasti so nam živo pokazale podedovanski zverinski nagon, ki je v nas. Zunanja pobarvanost s "kulturo" se je v strelskem jarku in v bitki hitro izgubila.

Voltaire je že v svojem "Mikromegas" krepko bičal megalomanijo človeka, ki si domišlja, da je bog ustvaril svetovje samo zanj, to je za malo tolpo, ki živi na površini skoro najmanjšega trabanta solnčnega sistema. "Potem ko si je človek izmislil hudiča, da bi se na njegovem hrbtu znebil svojih zlobnosti, pregreh in budalosti, je še proglasil, da je podoben bogu, ki ga je v resnici sam napravil po tipu svoje lastne revidirane, očiščene, na zunaj zboljšane, več ali manj idealizirane osebe."

Brez dvoma je človek najhujši od vseh živali, če drugega ne, vsaj najbolj rafiniran v svoji zlobi, ker njegova instinktivna maščevalnost ali njegova sadistična krvoločnost ni tako naivna kakor pri tigru, kači ali pajku, in ker jo pokriva na debelo hinavščina. Najhujši lažnjivec je oni, ki prisega, da ni nikdar lagal, in največji hinavec je oni, ki se največ baha s svojo odkritostjo — in to bodisi zavestno, podzavestno ali nezavestno. Več ali manj smo vsi kakor igralci na odru; rožnato barvamo, kar nam je všeč, in črno, kar nam ne ugaja; kar nam laska, posvečujemo z moralnimi frazami; in s podzavestnim ogorčenjem obsojamo, kar nas jezi. Če bi hoteli biti vselej *absolutno* odkritosrčni, bi tako mučili drug drugega, da bi komaj mogli govoriti, jesti in piti.

Nobene absolutne morale ni. Kar je dobro in moralno za eno živo bitje, je često slabo za drugo. Človeška morala more sloneti le na razmerju do človeštva. Prava človeška morala pa zavrača vse, kar je ljudem škodljivo. Zato je treba predvsem odpraviti vse, kar omogoča izkoriščanje človeka po človeku. Vzporedbo bo morala iti socialna vzgoja ljudi. To je dosegljivo. Življenje je neprestan boj in marljivo delo od rojstva do smrti. Kdor preneha delati in boriti se, oslabi samega sebe in ni več vreden življenja.

—Po Svobodi.

Reklama

Ograja sadovnjaka je iz bodeče žice. Na strani, kjer je cesta, je nanjo pritrjena deščica z napisom: Bodeča žica je izdelek tvrdke Koren & Co. Neko jutro pa pride lastnik sadovnjaka pogledat, ali bo sadje že zrelo in vidi, da je vse drevje otreseno. Ograja iz bodeče žice je na dveh krajih gladko prerezana in pod deščico je na koščku papirja napisano: "Škarje za rezanje žice so izdelek tvrdke Redkev & Co."

•

Vljudno

Mož: "Naša nova kuharica pa res izvrstno kuha. Jed mi imenitno tekne."

Žena: "Saj sem ji jaz pomagala."

Mož: "Vseeno."

•

"Janezek, kdo je bil Kolumb?"

— Neki tič!

"Osel!"

— Pa je le bil, saj se vendar vedno govori o Kolumbovem jajcu.

"Otroka bom pa sovražil do smrti"

V reviji za gospodarstvo, ročna dela in domačijo "Žena in dom", ki izhaja v Ljubljani že drugo leto, je priobčen v 9. št. sledeči članek našega sotrudnika, ki ga radi zanimivosti v celoti priobčujemo. Op. ur.

Cenj. ga. urednica!

Že od prve številke izhajanja Vašega cenj. lista me "Žena in dom" zanima in zato pazno sledim njenemu razvoju. In tako čitam tudi oddelek "Vprašanja in odgovori", ki ga marsikdo prečita najprej, seveda z različnimi čuvstvi in mnenji.

Včeraj sem prejel 8. številko "Žena in dom". Na str. 308 pod oddelkom "Vprašanja in odgovori" sem čital vprašanje oz. tožbo nekega moža, naslovljeno z "Žena zakonolomka". Mož pripoveduje, da je poročen že osem let, ima dve hčerki, a se mu je lani naenkrat žena odtujila, rodilo z nekim drugim moškim sina, on se je seveda ločil od nje. Ker pa je ženi njen ljubimec pobegnil, bi se rada vrnila k svojemu prvemu možu, ki bi ji odpustil, ali otrok mu je zapreka. Žena sina noče dati v kak zavod, marveč gre rajši z njim v smrt. In mož pravi sedaj: "Iz tega sklepam, da ima žena otrokovega očeta (sic!) še vedno rada. Sam ne vem, kaj bi storil. Rad jo imam, otroka bom pa sovražil do smrti. Kaj mi svetujete?"

Ko sem čital te zadnje stavke, sem bil zelo ogorčen in slišal sem tudi iz ust cele vrste prijateljev in znancev isto. A ogorčen nisem bil nad "zločinom" žene, katere krivda je absolutno vzeta, res precejšnja, a bi se morda, ako bi vedeli njene razloge, lahko še zmanjšala ali pa postala vsaj razumljiva. Vendar o tem nimam veselja niti pravice razpravljati. Ogorčen pa sem bil močno nad možem — bivšim soprogom, zlasti pa nad možem-očetom dveh otrok, ki izjavlja javno: "Otroka bom pa sovražil do smrti". To izjavlja mož, ki hoče sicer pokazati svojo spravljivost, velikodušnost in "usmiljenje", za po vsem sodeč niti leto starega otročička svoje bivše žene. In to zato, ker je hud radi nezvestobe svoje bivše žene, ki jo ima menda še vedno "rad" oziroma še veliko bolj verjetno nad zapeljanjem te žene od drugega moža (glej zgoraj prvi cit. stavek!).

Ne, to ni pošteno, da o pravilnosti takega dejanja niti ne govorim. Celo tako daleč bi si upal iti, da bi takemu "možu" in "očetu" sploh odrekel pravico soditi o moralnosti ženinega dejanja. Kdor je tako smel, da javno izreka sovraštvo nad malim nedolžnim otrokom, ki morda niti še ne ve, da sploh živi, človek, ki dela novorojena bitja soodgovorna za "prestopke" staršev, ta ni v svoji notranjosti tako uravnovešen, da bi mogel nepristransko soditi o pravilnosti in nepravilnosti dejanj drugih.

Ako ima že kdo to pravico, bi imel edino pravico do sovraštva mali otrok, ki bo — po današnji morali seveda — trpel za grehe svoje matere, dasi je popolnoma nepriznadet, ki bo štet morda za "manjvrednega" in bo radi tega, ako že ne drugače, pa duševno in najbrž tudi materijelno trpel.

Gospa urednica!

Ali se vrnčamo zopet nazaj v dobo teme in noči tja v srednji vek? Ali nas bo vse delo za neodvisnost in osvoboditev žene, za zaščito otrok, za stvarno ureditev bračnih odnošajev, za socialno enakopravnost in zaščito in pod. privedlo nazaj v dobo Pankracijev, Servacijev in Bonifacijev, ko je že pristojni župnik skrbel, da pritisne ob krstu z imenom otroku na čelo pečat "nezakonskega" porekla, da bi ga lahko radi "greha" staršev vsi ljudje tembolj prezirali in zaničevali?

Mi moramo skrbeti za to, da se onemu reklu "krivda staršev pade na otroke" izpodbije in izpodkopije verjetnost in da se mu odvzame možnost obstoja, do katerega nima popolnoma nobene, niti božje niti človeške pravice. Saj ljudi same cerkve še celo od "izvirnega greha" oproščajo in perejo . . .

Vendar dokler bodo med nami še ljudje, pa bodi možje ali žene, ki bodo takega mnenja kakor je to zgoraj omenjeni mož in "oče", tako dolgo ne bomo mogli ustvariti niti med ljudmi istega spola človeške, prave človeške enakopravnosti, kaj še vse drugo, in bomo tičali še naprej v črnih zakonih srednjega veka.

Kaj mu svetujem? Ako smem, bi mu rekel: Izprašajte si naprej vest in uredite pravično v sebi razmerje do ženinega otroka, ki ga sicer niste želeli, a morate — ker je pač tu, z njim vsekakor računati. Ko bo to urejeno v Vas samih in Vaši duši ali srcu povsem pravilno, da bodete lahko rekli: V tej zadevi imam mirno in čisto vest, bo vse ostalo rešeno samo od sebe. Dvignite se tako visoko in pokažite se celega človeka!

Z lepimi pozdravi Vam, ga. urednica, pa ostajem—Cv. K.

Ljubljana, 8. julija 1931.

Utrinki in pregovori

Za trpljenje drugih imej zmeraj mehko srce, toda pri lastnem trpljenju bodi tvoje srce iz granita.

Samo iz prijateljevih ust sprejmi pohvalo za resnico; kdor se ti prilizuje, je tvoj sovražnik.

Srečno bi bilo življenje na svetu, ko bi vsakdo napravil polovico tega, kar zahteva od drugih.

Potrkaj v sili pri prijatelju, pa se ti odpro oči.

Če je sreča mogočen kralj, je naključje njegov dvorni šaljivec.

Ljubezen otrok sladi starost roditeljev.

Zmeraj lagati je težje kakor zmeraj govoriti resnico.

Materino srce je globočina in na njenem dnu najdeš neprecenljiv biser ljubezni.

Dve reči sta, ki očeta in mater najbolj iznenadita — to sta dvojčki.

Kdor toži, da ga usoda preganja, ni kaj na njem, zakaj za igrače so v rabi samo lahke reči.

Kogar ni še nikdar zadela nesreča, ne zna ceniti prave sreče.

Telo brez gibanja in misli brez dejanja so mrtve.

Oporoko bi morali odpreti šele eno leto po smrti rajnega. Potem bi sorodniki vsaj celo leto žalovali za njim.

Vsak človek na svetu pleše, ali vsak na drugo piščalo.

Hudobna tašča je kakor mrtvaški zvon. Zvoni tako dolgo, da odzvoni zakonski sreči.

Tašča je grenka, pa dasi bi bila iz samega sladkorja, pravi star španski pregovor.

Čim manj zob ima tašča, tem ujedljivejša je.

Ako se ne maščujemo in trpimo, pokažemo plemenitost svojega srca.

Upanje v boljše čase je zadnje imetje vseh — z njim se tolaži tudi prosjak.

Veliki bi se moral nazivati samo tisti, ki je veliko pretrpel.

— Žena in Dom.

Bolje je tako

"Moj sat hočete postati, pa nič nimate! Ali veste, mladi mož, kaj sem moral vse delati, da sem postal bogat?"

"Vem, pa je bolje, da ostane med nama".

•

On: "Ali si ponoči slišala, kako je treskalo? Strašna nevihta je bila!"

Ona: "No! Nič nisem slišala! — Zakaj pa me nisi zbudil? Saj veš, da ob nevihti ne morem spati!"

•

"Kdaj ste se prav spoznali s svojo ženo in jo vzljubili?"

"Veste, stvar je ravno narobe. Najprej sem jo vzljubil, spoznal pa šele, ko je bilo že prepozno".

Žena in sport

Veliko se je že pisalo in se še piše o sportu. Danes lahko rečemo, da so še jako redki, ki si upajo zavzeti napram sportu povsem odklonilno stališče. Izvzeti so seveda stari ljudje, ki so bili vzgojeni v čisto drugačni mentaliteti in ki danes nimajo več dovolj prožnih misli, da bi mogli dovolj resno soditi o pomenu moderne telesne vzgoje.

Prav lahko razumemo, da se na drugi strani danes, ko je sport v silnem razmahu, prav rado pretirava tudi v drugo smer. Ta stvar se nam zdi čisto naravna, reči moramo celo, da drugače biti ne more. Pretiravanje opažamo pri vseh zgodovinskih pokretih; treba je precej časa trajajočega razvoja, da se struja umiri in da ne ograža več bregov.

To psihološko dejstvo smo zato omenili, da bomo laže umeli razvoj današnjega sporta, ki utegne biti v marsikateri panogi pretiravan, morda tudi škodljiv. Če smo torej načelno za sport in za telesno vzgojo sploh, vendar ne maramo biti slepi za nedostatke napačno ali pretirano gojenega sporta. Stari pregovor, da ni vse za vsakega, velja brez dvoma tudi na tem področju.

Med najvažnejša tozadevna vprašanja spada gotovo vprašanje: ali in kateri sport je za ženske?

Da bo naš odgovor vsaj do neke mere zanesljiv in sprejemljiv, moramo pri razmotrivanju tega vprašanja imeti pred očmi nekatere bistvene momente sporta, ki so odločilni za vprašanje, kdo naj goji ali kdo sploh sme gojiti pravi šport.

Iz vrst sportnikov in sportnic moramo pa že naprej izločiti one, ki jim je sportno udejstvovanje samo moda, ne pa življenjska potreba. Iz umevnih in dobro znanih vzrokov mi bo vsaka rada priznala, da je takih reprezentantov sporta veliko več med žensko mladino kakor med moško. Teh tu ne moremo prištevati k pravim sportnikom. Značilno za take sportnike je, da se kmalu unesejo, da največkrat še kak majhen vzrok zadostuje, da kaj hitro in brez vsakega notranjega boja opuste gojeno panogo sporta, dočim je pravemu sportniku sport življenska potreba, ki jo bo opustil le primoran iz tehničnih razlogov.

Pravi sportnik hoče doseči v sportu uspeh, pri čemer uporablja vse svoje telesne in duševne sile, ki jih pri smotrenem treniranju razvije do skrajnih mej možnosti. Kdor bi hotel v sportnem udejstvovanju uporabljati le sirovo fizično moč in spretnost, bi kmalu zaostal. V sportu so panoge, kjer z zgolj telesnostjo nič ne opraviš. Take vrste sport je v najvišji meri alpinski plezalni sport, kjer so bolj kakor telesne odločilne moralne sile.

A ne samo plezalski sport, temveč tudi druge panoge zahtevajo od tebe, če hočeš doseči uspeh, da uporabiš tako svojo telesno kakor tudi moralno silo. Prav v tem leži vzgojni in kulturni pomen sporta. Tega momenta tudi pri ženski mladini ne moremo pogrešati, tudi žena naj se v sportu vzgaja in razvije telesne in duševne sposobnosti.

S sportom neločljivo zvezana je tekma. Tega nam ni treba dokazovati, dokazuje nam to še dnevno časopisje, ki dan za dnem poroča o najraznovrstnejših sportnih tekmah, tako moških kakor ženskih. S tekmo dobi sport nov moment, ki je za razvoj posameznika ogromne važnosti. Tekma je še glede na tehnično izpopolnitev sportnika potrebna; tu vidiš pri sotekmovalcu marsikaj, na kar sam nisi prišel. Še večje važnosti pa je tekma v moralnem oziru. Ko tekmuješ, hočeš pokazati, kaj zmoreš; zato napneš vse sile, da bi dosegel čim večji uspeh; zato se ne strašiš dolgotrajne in utrudljive vežbe, ki veš, da je za uspešno tekmovanje potrebno.

Vprašajmo se, ali sme tudi žena gojiti sport do tolike mere, da se udeležuje tekem, pri katerih mora napeti vse svoje moči, če hoče žeti zaželjeni uspeh. Če hočemo dati na to vprašanje vsaj malo zadovoljiv odgovor, moramo seči nekoliko globlje v bistvo in nalogo žene.

Pristranski zagovorniki enakopravnosti žene z možem z odgovorom seveda ne bodo v zadregi in bodo trdili, da se sme in mora žena tudi v sportu svobodno razviti in tekmovati.

Danes tudi žene tekmujejo. Zato lahko že iz izkustva nekoliko premotrivamo, ali in koliko je žena kot tekmovalka pridobila. Zastavimo pa si lahko še drugo vprašanje: ali postane žena po sportu, zlasti pa po sportnem tekmovanju privlačnejša? Na to vprašanje bo laže odgovoriti kakor na prvo. Pri vseh strastnih sportnicah opažamo, da izgubljajo svojo ženskost, da postajajo njih kretnje in poteze moške. O takih ženah bo večina dejala, da so izgubile na svoji privlačnosti. Tudi opažamo, da je med tekmovalkami manj neomoženih kakor omoženih žensk, kar je znak, da preintenzivno gojenje sporta oddaljuje ženo od njenega naravnega poklica soproge in matere, oziroma da goje intenziven sport za one, ki se iz tega ali onega vzroka ne morejo ali nočejo udejstvovati v zanje naravnem poklicu.

Kje je torej enakopravnost med možem in ženo? Tako mi utegne ugovarjati zagovornica ženskih pravic. Malo potrpljenja! Če je že priroda odkazala ženi drugo nalogo kakor moškemu, ne moremo še govoriti o neenakopravnosti, če izkušamo dokazati, da že po prirodnih zakonih ni za žensko vse ono, kar lahko moža izpopolnjuje in dviga. Sem spada sport, a le sport intenzivne oblike, kakršnega goje tekmovalci, sport, za katerega je treba že pri treniranju napeti vse mišice, pri tekmi pa naravnost prekositi svojo fizično sposobnost. Če utegne tak sport, kakor smo še omenili, škodovati celo močnejšemu moškemu organizmu, kako naj ga zmaguje šibkejša ženska? Zato so priznane tekmovalke po moči in morda tudi po značaju bolj moški kakor ženske. Radi priznavamo njih uspehe in se jim čudimo, a njih udejstvovanja v sportu ne moremo postaviti kot splošno veljavno pravilo. Ženski poklic je bil in ostane: biti možu enakopravna družica, otroku ljubeča mati; ne v utrudljivih naporih in velikih uspehih, temveč v bodreči in vztrajni skrbi za dom in nežni ljubezni do otrok je njena moč in poklic; vse drugo je izjema, ki pravilo le potrjuje. Zato je njeno telo nežnejše in sport, ki naj bo za moža borba, bodi zanjo igra.

—c.

RAZNE VESTI

Rudar obsojen na 18 let ječe

Winfield, W. Va. — Ernest Landers je bil obsojen na osemnajst let zapora na obtožbo, da je umoril nekega stavkokaza pri Raymond Coal Co. Izpoved, katero je podal po aretaciji in katero je pozneje preklical ter izjavil, da je bila izsiljena, je bila faktor v obsodbi.

Stavkarji apelirajo za pomoč

Washington, D. C. — Elisabeth Christman, tajnica National Women's Trade Union lige, je prejela apel od tekstilnih stavkarjev iz Lawrence, Mass., naj pošlje svoje organizatorice v to mesto, da pomagajo v vodstvu stavke 24,000 delavcev in delavk, ki so se uprli mezdnim redukcijam.

Banka oropana za $82,000

Rahway, N. J. — Pet banditov je v petek udrlo v tukajšnjo Citizens' National banko in jo oropalo za $82,000 v gotovini. Roparji so par minut terorizirali nameščence in okrog ducat vložnikov.

Nekaj strašnega za praznoverne Amerikane

Chicago. — Durwardu B. Robertsonu, 7514 Coronell ave., se je narodil trinajsti otrok v petek 13. novembra trinajst minut po osmi uri zvečer. "Nesrečno" dete je k sreči zdravo in čvrsto.

Dijaška revolta radi prepovedanega plesa

Ada, O. — Vodstvo tukajšnje Ohio Northern univerze je prepovedalo ples na kampu. Dijaki so takoj organizirali protestne demonstracije in zahtevajo preklic prepovedi in še druge svoboščine.

Filmska družba uvedla šesturnik

Culver City, Cal. — R-K-O Pathe družba je uvedla šesturnik za vse delavce pri konstrukcijskem delu. Superintendent David Garber je rekel, da bo to omogočilo uposlitev 20% več delavcev.

—Pictorial Picture.

Demokratski voditelji so pred kratkim zborovali v New Yorku. Iščejo mokrega kandidata za predsednika v prihodnjem letu. Na sliki so trije župani, od leve na desno: Frank Hague iz Jersey Cityja, Jimmie Walker iz New Yorka in Tony Cermak iz Chicaga.

V boju za kruh

Za Prosveto spisal *Nace Miheve*

Deklica se je dvignila na ležišču in se nagnila k oknu. Jože je vjel njeno glavo v svoje žuljave dlani in burno prižel na prsi. Nežno je božal ta sin dela mehke lase ljubljenega bitja in iskal najlepših besed, ki bi jih bil rad govoril v tem veličastnem trenutku.

"Lenčka, jutri navsezgodaj odhajam od tod. Ne boš pozabila name?"

"Nikoli, ljubljeni moj!"

"Poznam te in se zanesem nate, Lenčka!"

"A ti, boš pisal kmalu?"

"Takoj, ko dobim delo!"

"Srečen bodi, Jože . . ."

Lenčka je zaihtela.

"Molila bom zate, drugega nimam, da bi ti dala na pot!"

"Svoje srce si mi dala, kaj moreš več?"

In Jožetu je bilo ob tej sladki zavesti, da bi zavriskal.

Pol dveh je udarila ura, v vaškem zvoniku, ko je Jože odhajal izpod Lenčkinega okna.

II.

V tujini

Jože je hodil po tržaških ulicah in si ogledoval mesto. Občudoval je lepe hiše, postajal pred izložbami ter mislil na bogastvo in razkošje velikega mesta. Manjkalo mu je življenskih izkušenj, da bi za vsem tem bogastvom in bleščečo mlako slutil tudi pretresljivo sliko revščine in bede. Zato je z veselimi mislimi in upopolnimi nadami gledal v svojo bodočnost. Zdaj pa zdaj je stisnilo njegovo srce kakor pritajena bolest. Nehote se je spomnil na Lenčko in ob tem spominu se ga je lotevalo domotožje.

"Sedaj sem in druge pomoči ni, kot da si pomagam naprej!", je junačil samega sebe in premagoval žalostno razpoloženje. —

Napotil se je bil proti obali, da bi videl morje. Kakor veličastno razodetje je bila zanj širna vodna ravan, nabrana v trepetajoče valčke, ki so se lesketali v solnčnih žarkih. Jožetove misli so plule s temi valčki vred v nedogledno daljo, v deveto deželo, kjer kopljejo zlato in žive kakor kralji . . . Jože je sanjal z odprtimi očmi o bogastvu in sreči, o Ameriki . . .

"Zaenkrat bo moja Amerika tu!" se je naposled zdramil, počenil, zajel z roko morske vode in jo pokusil.

"Res, slana je!" se je prepričal. Bog ve, ali je tam onkraj morja tudi vse tako res kot pripovedujejo?"

Šel je in se zglasil v Lloydovem arzenalu zastran dela. Vratar mu je napisal na listek neko ime in dejal:

"Povprašajte za gospoda delovodjo Primca, ta sprejema delavce."

Brez posebnih težav je Jože našel delovodjo Primca. Pokazal mu ga je bil neki delavec.

"Gospod, prosim, ali bi dobil v arzenalu delo?" je preprosto vprašal Jože.

"Si se učil kake obrti?"

"Kovač sem."

"Kovači so različni, moj patrijot! Kje si se izučil in kakšne kovačije si vešč?"

"V Retjah pri Tržiču sem se učil. Na Fužini sem bil."

"Pri Krišlju?"

"I kako pa veste to, gospod?"

"Tudi naš arzenal je rabil včasih Krišljeve izdelke. Poštenjak je bil stari in dobro blago je pošiljal. Nu, vidim, da si bil v dobri šoli. Pa daj knjižico in pridi jutri zjutraj delat!"

Jože bi bil najrajši kar poskočil od veselja. Zahvalil se je delovodji, mu izročil knjižico in se veselega srca napotil v mesto, da bi si kupil kaj za pod zob in na to poiskal stanovanje.

S pičlimi prihranki, ki jih je bil Jože prinesel s seboj od doma, je sklenil varčevati, ker ni mogel vedeti, kaj se mu utegne primeriti. Poiskal je v starem delu mesta preprosto, čedno gostilno in zavil noter. Naročil si je skromno okrepčilo in tudi prenočišče so mu obljubili za tisto noč.

Naslednjega jutra je odšel Jože na delo. Tistikrat so v Lloydovem arzenalu gradili baš bojno ladjo "Radecky". Delovodja Primc je odkazal Jožetu delo v družbi treh starejših delavcev, ki so opravljali na novi ladji kovaška dela. S svojim skromnim vedenjem, prídnostjo in uslužnostjo se je Jože kmalu tako prikupil delovodji in tovarišem, da so ga vsi vzljubili. Opazoval je boljše delavce, kako se mučijo in pogostokrat je priskočil temu ali onemu na pomoč ter s svojimi krepkimi rokami dvignil in prenesel težko breme, s katerim bi imeli trije drugi opravka. Od mladih nog je bil vajen naporov in težkega dela, njegovo zdravo telo je bilo utrjeno in je z jeklenim odporom klubovalo težkim dolžnostim arzenalskega delavca.

Od prvega dne Jožetove nove službe mu je kazal največ naklonjenosti preddelavec Skrbinšek, ki se je pri vsaki priliki pokroviteljsko zavzemal za "svojega Kranjca".

"Ali imaš že stanovanje", je že drugi dan spraševal Skrbinšek Jožeta.

"Še ne, nerodno mi je, ko ne vem, kam bi se obrnil v tujem kraju. Včeraj sem prenočil v gostilni."

"Če ti je prav, boš pri meni imel streho in posteljo!"

Jože je ponudbo z veseljem in hvaležnostjo sprejel. Poslej sta postala Jože in Skrbinšek še večja prijatelja. Kakor pri delu, tako se je zavzel Skrbinšek za svojega varovanca tudi v prostem času.

"Prvo, kar ti polagam na srce, je, da se ogibaj pohajkovanja in slabe družbe," je poučeval izkušeni mož mladeniča. "Po slabi družbi rada glava boli! Zdrav si in postaven tudi. Veseli se življenja, dokler si mlad, toda poznaj v vsakem oziru gotove meje, zlasti pri ženskah in pijači!"

Jože je uvidel, da je našel v Skrbinšku odkritosrčnega prijatelja in očetovskega svetovalca. Sklenil je, da si bo uredil svoje novo življenje po njegovih navodilih.

Skrbinšek je ob nedeljah in praznikih vselej povabil Jožeta s seboj. Razkazoval mu je mesto in njegove znamenitosti ter govoril o vsem, kar je mislil, da bi utegnilo njegovega mladega tovariša zanimati. Z dobrohotnim nasmeškom je opazoval Jožeta, ki se je rad oziral zlasti po mladem ženskem svetu.

"Nu, kako ti ugajajo tržaška dekleta?"

Jože je nekoliko zardel, nato pa je sramežljivo povedal:

"Niso videti napačna. Samo nekam bledolična se mi zde in nosijo se vse drugače kot pri nas v Zavrtju ali v Retjah. Gosposke so jako!"

"Verjemi, Jože, malo je zdravja med temi. Mesto je pač mesto, in življenje poteka docela drugače kot na deželi. So med ženskami, ki jih srečujeva tudi dobre in poštene.

(Dalje prihodnjič.)

selo druhal. Doma ga čaka mati, joče in je v skrbeh. On pa je šel ponosen kakor vedno v skrunjeni uniformi v bar, v ta bar, kjer carujejo sedaj novi vojščaki. (Stara mrhovina si je oblekla novo obleko.)

Kraft molči in kadi cigareto. Vivienne poje, pleše, njeno telo vabi in vse, kar je moškega, sope v brnenju telesnih motorjev. Vivienne jih je pognala v strašen tek. Le Kraft molči in kadi cigareto. Zadnjo cigareto kadi in ne misli ničesar več. Konec je spočel sanje. Konec je spočel deveto deželo pokoja in smrti. Živ mrlič. Vijak brez matice.

In njegove oči so tako lepe in ustnice so tako sveže. Imel je nevesto na Dunaju — pa se je poročila z drugim, ki ni bil na fronti . . . to je ves njegov erotični doživljaj in Vivienne čuti nedolžno sočnost njegovih ustnic, objem dolgih, koščenih rok, ki bi jo lahko stisnile v smrtni, večni objem.

Vsi ga prezirajo.

Posmehujejo se, ker se je boril z ognjem in v njegovem svitu so mu zaslepele oči. Ni videl, ni vedel, kaj se godi okrog njega, kaj se igra na svetovnem odru.

Slab igralec! — Misli poročnik Klein.

Tepec! — meni Krutinsky in se porogljivo smehlja. Kraft pa ne misli ničesar več. Nikogar ni, ki bi mu dal lepo, dobro besedo. Vse se mu smeje. Vse ga pomiluje . . . to ga boli. (Na mater ne misli, ker mati, ki trpi doma kakor on in čaka . . ., ali ga bo dočakala?) Kraft je živi mrlič. Okostenel v trdem, časti praznem ovratniku. On se ne more preobleči, on se ne more renovirati kakor Klein, Auer, Krutinsky itd.

Na popudrirani prsih Vivienne žari rdeča roža — gartroža. Vse misli se poželjivo stegujejo po rožI in njenem telesu . . . stotnik Auer, pijanec, izvrstni jahač 5. ulanskega polka, divja, kakor da je na dirki s svojim žrebcem Napoleonom.

"Vivienne, daj mi rožo, daj mi rožo, da me utešI . . ."

Ne samo on, vši kriče po tej roži, vsi se stegujejo za njenim telesom.

"Kogar ljubiš najbolj, daj mu rožo —" zacvili v tenorju poročnik Klein, ki po svoji stopnji oficirstva ne upa veliko na zmago.

Vse je trenutek. Roža je trenutek. Vivienne je trenutek. Življenje je v trenutku.

Zato vsi hrepene po roži, po plesu, po Vivienni . . . Le Kraft molči in kadi. Vivienne ga vidi, Vivienne ga čuti, Vivienne hrepeni . . . Kraft ne vidi ničesar, Kraft gleda v praznoto pred seboj. Na nikogar ne misli, ker ve, da nikogar ni, ki bi na njega mislil. Za Vivienno ne ve . . .

. . . Ko je godba utihnila, je Vivienne težko sopeča stopila k mizi, kjer so polivali Auer, Klein, Krutinsky in še več jih je bilo — s šampanjcem. Vsak ji je ponudil čašo, ker vsak je hotel imeti njeno telo in čakal znamenja svoje zmage.

"Rožo, Vivienne . . .!"

Kriki vsevprek. In Vivienne prelista vrste omizja. Moža za možem. Vse se vzpenja. Nihče noče biti neopažen.

Bela roka zgrabi za rožo in jo zažgne tja dol v levi konec.

Kdo?

Major Kraft se vzdrami iz svojih sanj, oživi, zakaj pred njim je obležala — rdeča roža. Samo on ni vstal, samo on se ni vzpenjal. Pustili so ga v pijanosti obupnih misli in vendar — pred njim leži rdeča roža. Rdeča roža iz prs Vivienne.

Vstane. Pogleda. Oči se srečajo z očmi. (Vivienne ima dvoje žarečih oči.) Kraft se ozre po drugih in vidi jezo, začudenje, sovraštvo. Kakor prej za hrbtom se skrivajoče, tako sedaj jasno zevajoče na vseh licih. On živi mrlič, preživel človek, Vivienne in njena roža . . .

Tisoč misli in tisoč čuvstev vzvalovi v njem. Kipi. Vse se divje vzpenja ob lepih, elektrožarnih pogledih — dobre Vivienne.

Dobre Vivienne, ki je prodajala svoje telo caristom in republikancem. Saj vlačuga nima duše, je vedno slišal Kraft. In sedaj njene oči in roža . . .

Kraft je srečen. Toda v njem je tisoč misli, v njem je preteklost, sedanjost in zanj mrtva bodočnost. Živi mrlič . . .

"Hvala, Vivienne . . ."

(Kraft je nesrečen.) In njegov obraz se nasmehne, hvaležno trpeče se nasmehne za rdečo rožo, za najlepšo besedo v svojem življenju.

Kraft je nesrečno srečen.

. . . Ni še bilo časa, da bi se ostali zjezili, da bi se skregali nad nehvaležno Vivienno in Kraftom, ki jim meša družbo, ko je prerezal rezek zvok vznevoljeno ozračje. Kraft se je opotekel naprej in obležal pred Vivienno.

Iz senc mu je tekla kri . . .

Vsi so zakričali. Vivienne se je v prestrašenem joku zrušila k umirajočemu. Še en dih — in konec vseh koncev. Na tleh leži mrtvi major Kraft, ki se je boril z ognjem in ni pazil na čas. Obraz je krvav, oči se gledajo z istim pogledom, kakor so zahvalno pogledale takrat, ko je roka segla po rdeči roži. V tem pogledu sreče in nesreče so ostekleneIe in govore svoj večni mrtvaški govor.

Vivienne jih razume, Vivienne jih čuti. Zato vse, ki so ostali živi, sovraži, Vivienne trpi, ker je mrtvi Kraft bolj živ kakor oni, ki žive . . .

V trenutku trenutka sreče si je pognal kroglo v glavo, da bi trenutek podaljšal v večnost. In Vivienne ve, da je storil lepšo smrt, kakor če bi padel na fronti . . . za vero, dom, cesarja.

Vivienne joče . . .

Za kratek čas

Urednika

Urednik modruje sam pri sebi, ko gleda velik kup neporabnih rokopisov:

"V Babilonu bi bil moral biti urednik, kjer so pisali na opeko. Danes bi imel že vilo . . ."

•

"Gospod direktor, prosil bi vas za službo vašega privatnega tajnika."

"Kaj pa mislite, mladi mož? Saj privatnega tajnika že imam."

"Imeli, gospod direktor! Pravkar sem ga povozil z avtom!"

•

"Ali boš kmalu oblečena, draga?"

"Nikar me vendar neprestano ne izprašuj! Saj sem ti že pred dobro uro rekla, da bom v petih minutah gotova."

Trd kruh

Oče gre s sinom po cesti, gledata cestarja, ki pridno kamenje. Tedaj se oče ob sinu: "Mihec, poglej! Kak je kruh tega ubogega moža

"Sem mislil, da je kam se odreže Mihec.

•

Čarovnik

Učitelj je napisal na tab sedo "tat" in hoče od učenc deti, kaj ta beseda pomeni. Pepček, povej mi ti!"

"Ne vem, gospod učitelj.

"Poglej! Če jaz sežem žep in iz njega vzamem des larjev — kaj sem potem?

"Čarovnik!"

•

"Šef mi je rekel, naj gr vragu."

"In kaj ste potem napra

"Takoj sem tekel k vam spod odvetnik."

DVA VELIKA BOŽIČNA IZLETA v domovino

s ekspresnim prekooceanskim parnikom

"PARIS" 1. decembra

pod posebnim nadzorstvom g. LOUIS GOLDBERGA iz našega New Yorkega urada

in

"ILE DE FRANCE" 11. decembra

pod skušenim vodstvom g. JOSEPH MAJDIČA iz našega urada Buche

NARAVNOSTNO DO HAVRE

Hitrost — Udobnost — Postrežba — Izvrstna hrana

NIZKA CENA V OBA KRAJA DO LJUBLJANE IN NAZ

"Paris" $182.00

"Ile de France" $186.00

Pravkar ste si vzeli rezervacijo sedaj. Vprašajte našega bližnjega zastopnika popolna pojasnila.

FRENCH LINE

213 North Michigan Avenue - - - - - - - Chic

Pri grafologu

Gospodična Koprnela pride h grafologu.

"Ali bi mi lahko povedali kaj o pisCu tega brezimnega pisma?"

"Z veseljem! Naj pogledam. Pisec vas imenuje neumno gos. Ta "g" v besedi gos je posebno značilen in dokazuje, da je mož pošten, odkrit in resnicoljuben."

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Cenjeni brat (sestra) S. N. P. J.!

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Pros priščeje eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane p eno letno naročnino. Ker pa člani že plačujo pri assessmentu $1.20 za se jim to priščeje k naročnini. Mi priščejemo enega, dva ali tri č ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je l drag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in g skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sed prilliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveto. Cena listu Pros

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cicero in Chicago je	
1 tednik in	4.80	1 tednik in	
2 tednika in	5.60	2 tednika in	
3 tednike in	2.40	3 tednike in	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto $.....

Ime ..... Čl. društva št.....

Naslov .....

Mesto ..... Država.....

Nov naročnik ..... Star naročnik.....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov družine:

Ime ..... Čl. društva št.....

Ime ..... Čl. društva št.....

Ime ..... Čl. društva št.....

Milan Milo:

V trenutku trenutka . . .

Napisano za Prosveto

Smeh. Godba. Krik. Ples. Petje. Halo! Vsevprek. Veselje. Prešernost. Uživanje. Zunaj pa dež, veter in mraz. Jesen. Zima.

•

Vse žari, vse kipi v svitu rdečih električnih žarnic. Oficirji slave republiko, slave svojo slavo in srečo v baru. Dolga miza jih je. Iz vseh vetrov so se znašli, zakaj Avstrija, stara Avstrija je propadla in oni slave njen propad in pijo na zdravje republike. V baru na Dunaju, kjer je še nedavno stoloval Habsburžan. — Dvorne kočije, španski lakaji, helebarde, bleščeči gumbi in lakasti škornji.)

Cesar je pobegnil. Odpovedal se je prestolu in gospodje oficirji so prisegli na republiko. Skrajni čas je že bil, da je izginil. Vse bi propadlo . . . meni stotnik Auer in poškili na mladega majorja Krafta.

Vsi razven njega so bili štabni častniki. Vedno v vojnih kvartirjih in so marsikaj izvedeli in slutili bolj in prej kakor oni, ki so stali na fronti v ognju. Zato so se pripravljali, preustrojali za eventuelne eventuelnosti novega režima. Pripravili so se in vzdržali. Oficir je oficir, če ga postaviš sem ali tja. Brez ideje.

Ne.

Major Kraft, mlad, [illegible] otroških let zavojščen vojak, se je boril na fronti. Vse za vero, dom in cesarja. Boril se je kot malokdo. Sin uboge uradniške vdove, ki je imel srečo, da je bil brezplačno sprejet v kadetnico, je sprejel idejo cesarstva, vere in domovine v pomladansko polje svoje duše — in v njem je vzbrstelo čisto, vse požrtvovalno hotenje. Preko teh plotov ni mogel pogledati nikoli. Bil je že od desetega leta obroblJen s trdim ovratnikom vojaške surke.

Ves je bil v tem. Še ženske ga niso zmotile. Zato pa je avanziral do majorja in tudi odlikovan je bil. Večkrat (Signum laudis itd.)

Prelom. Umik armade. Vojaki so se tudi njemu zbunili, ki je bil strog in jeklen mož z idejo. Nasilno so mu porezali zvezde in kolajne vrgli v cestni jarek. To je bila zanj kapitulacija mladosti, življenja. In je bežal s fronte naravnost na Dunaj, lakirani, prešerno veseli Dunaj.

Nič. Praznota.

Vojaki z republikanskimi znamenji na čeladah, pomilovalni pogledi novo zapriseženih republikanskih oficirjev, vse to je oralo vedno večje brazde v njem.

Obrnil se je na tega in onega. Komaj nekaj kron denarja je še imel. Za smrt preveč, za življenje premalo. Bivši tovariši, ki so imeli srečo in so bili od nove vlade že priznani, so ga pomilovali. Prepozno, sicer pa — zakaj je bil tako vnet in goreč? Ogenj ni nikoli dober. Človek mora biti tudi kot cesarist racionalen in ekonomičen.

Da. Gospod major Kraft!

Ničesar več ni vpraševal. Prepad se je zagvozdil med prej in sedaj v njegova prsa in jih razsekaval.

Kam? Nazaj? Naprej? — — Ni poti! Vse je kakor s sneženimi zameti zabarikadirano. Zanj in za vse tiste, ki so se borili z ognjem, z dušo.

Stotnik Auer, poročnik Klein, major Krutinsky — in tako dalje. Vsi so veseli, prešerni nocoj, zakaj v baru so, v tistem baru, kjer so se prej shajali z najvišjimi cesarskimi oficirji. Sedaj so oni gospodje, sedaj so častniki republikanske armade in Vivienne pleše in poje njim.

Vivienne je lepa. Vivienne je strastna. Vivienne je lep kos človeškega, umetniško izoblikovanega telesa. Kaj zato, če se je prej družila z brigadirjem von Schoenherrjem, generalom von Freudom in z nadvojvodi, princi . . . in tako dalje. Sedaj je republika in gospodje Auer, Klein, Krutinsky itd. So njeni oficirji. Vse staro je propadlo. Se v revščini izgubilo.

Vivienne mora živeti. Zato poje republikancem, ki so še nedavno prisegali in peli: Vse za vero, dom, cesarja!

Vivienne jih mrzi.

Major Kraft je zašel med ve-

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Oct. 31, 1931), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je $6.00 in za pol leta pa $3.00. Člani SNPJ doplačajo $4.80 za leto, za pol leta $2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto $7.50, pol leta $3.75, za člane $6.30.

Za Evropo stane za pol leta $4.50, za vse leto pa $9.00.

Tednik stane za Evropo $1.70. Člani doplačajo samo $1.00 za poštnino.

Mladinski List stane za celo leto $1.20.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

Upravništvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA